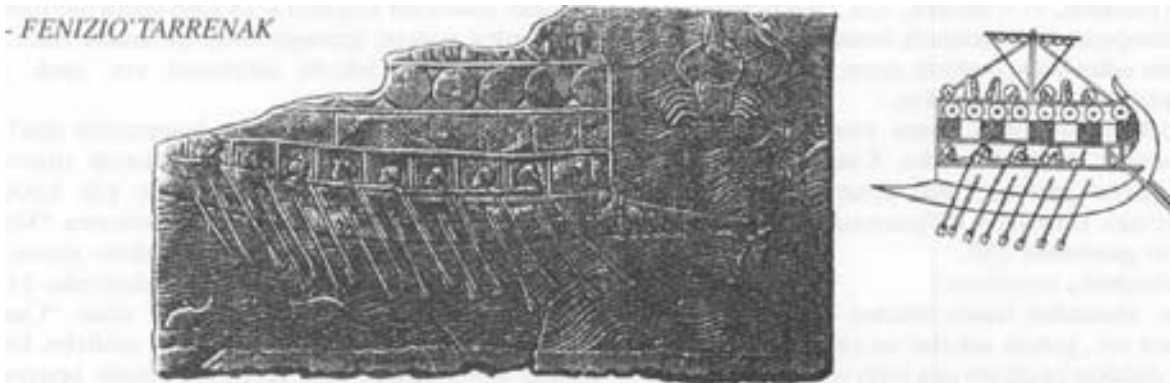
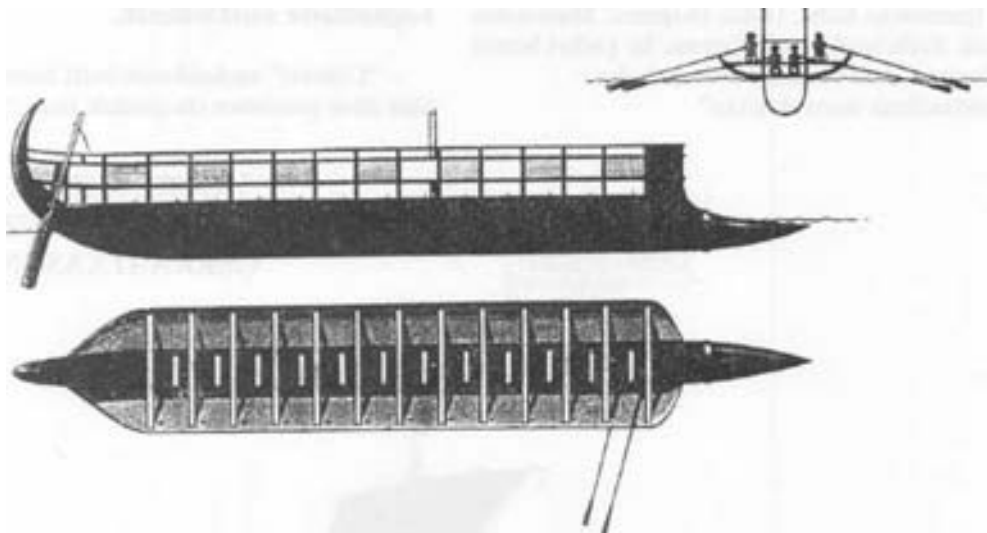

ITXAS-ONTZIAK ANTIXINA

- KRISTO BAIÑO 70 URTE LENAGOKOAK

Barku-barruan oiñezkoen burruka sortu.

—Ez zituzten gauza gutxi itxas-ertzeko euskaldunek ikusi!

—Orrelako ontzien taldeak ikusi zituzten, batez ere Kantabria'ko burruak aretan, Agripa jeneralak eraso zuanean... Esan degu Burdeos'en zeukatela ontzien gordelekua eta Baiona'n (Lapurdum) gudariena... Gudari-saillak joaten ziran ontzi bakoitzeko, oiñezkoak; bear ba'da, emen bertako euskaldun gudariak ere bai.

Erroma'ko Gudarostea eta Laguntzarako Koorreak.

—Gudari asko eramaten al zuten gerra-ontziak?

—Orduan, eta gero ere bai, gerra-ontziaetan beti izan dira gudariak ugari, merkaratzitan ez bezela. Merkataritza-ko itxasontziek ez dute jende askoren bearrik; lagun gu-

txiekin naikoa da; baña, burrukarakoak beste era batekoak dira; aietzaz gañera, beste asko, burrukan egingo dutenak. Legorrean edo udetan, gudariak berdin jokutzen zuten eta gudarostearen zati bat ziran.

—Eta, gudarostea nolakoa zan erromatarren garaian?

—Cesar Octavio Augusto (Antonio burrukatu ondoren sortu zan pake-aldian) gudarostea txikiagotzen saiatu zan. 20.000 gudari zituen Erroma eta Italiarako eta beste 300.000 Inperio guztirako. Oien laguntzakin zabaldu zuten euren nagusitasuna munduan zear; baña, orain, pakea sortu ondoren, ez ziran bear ainbesete. Gañera, gudari izateko bearkizuna kendu eta, soldadu nai zuenak bere naira izan zitekean.

—Insumisorik ez zan orduan?

—Augustok kendu zitun insumisoak orain bi miila urte. Baña, Jesus jaio eta bosgarren arteetan, soldaduskak 20

EUSKALDUNAK

---

urte irauten zuen; tarteka, 30 ere bai. Bitartean soldaduzka zearo bukatu arte, ezin zekean gudari batek ezkondu.

– Eta, zenbat diru irabazten zuten gudariek?

– Alogera desberdiña izaten zan: Cesar'en serbirtzuan zeuden "Legiones Pretorianas" takoek urtean 750 denario (Denario bat zan langille baten eguneroko alogera); Uri nagusietako gudariek, 373; bestek, 225. Laguntzalleak ere izan ziran, menperatutako errietatik sortuak eta aiek, urteero, 75. Ez zan asko; baña, besterik ezean...

– Diferentzi aundixamarrak dira...

– Betikoak. Noiz-beinka izaten ziran diru-banaketak soldaduen artean. Esate baterako, Cesar'ek, Jesus jaio aurreko 43'garren urtean, 2.500 denario eman zizkien gudari bakoitzari. Diru asko. 42'garrenean, 500; 36'garrenean, 500; 30'garrenean, 250...

– Eta, soldaduska amaitzean?

– Orduan, abantallak izaten zituzten dirutan edo lurretan; eta, batez ere, petxak sekulan ez ordiantzeko eskubidea. Oiekin danakin zaartzaro ona lortu oi zuten gudari ibilitakoak. Asiera-asieran, "cives romani" zirenei bakarrik zegokien soldau izatea; baña, gerora beste probintzikoei, "peregrini", ere zabaldu zien soldadu izateko eskubidea. Or sartzan ziran Iparaldeko Italia, Galia, Hispania, Mazedonia eta Asia Txikia. Italia'koak, oiek, Erroma'ko gudari berezi biurtu ziran, lengo "cives romani" aien ordeko.

– Eta, laguntzailleak nortzuk ziran?

– Gutxien romanizatutako errietatik artzen ziturtenak eta talde bakoitza bere jendeakin bakarrik osatzen zan: euskaldunak euskaldunekin, asturianoak asturianoekin eta orrela talde gurtiak.

– Nola zegoen eratuta gudarostea?

– "Legio"etan. Legio bakoitzak 5.500 oiñezko eta 120 zaldizko zituen eta Augusto'k 28 Legioetara murriztu zuen Gudarostea asieran; geroago beste iru kendu zitun; baña, baziran Ala eta Cohorte zeritzenak ere; auek, ordea, Laguntzaille ziran.

– Eta zer ziran Ala eta Cohorte laguntzaille oiek?

– "Ala" deitzen zioten zaldunak bakarrik ziranean eta "Cohorte", oiñezkoak ziranean: 500'ko edo 1.000'koak izan zitekean Ala eta Cohorte oiek. Cohorte "Miliaria" ba'zan, orduan 760 oiñezko eta 240 zaldizko zituen; auek, amar "turmae'tan banatuak. "Turma" bakoitzeko 24 zaldi. Cohorte Miliaria betek, 10 "Centuria" zitun. "Centuria" bakoitzak, 100 gudari: 76 oiñezko eta 24 zaldizko. Erdiketa onekin arintasunaren billa zebiltzen; batetik bestera errez joateko moduan, batez ere, erresumako mugak defenditze-ko orduan.

Laguntzaille Euskaldunak.

– "Cohorte" euskaldunen berri historiak ematen digu. Sei izan ziran gutxienez eta gurtiak ziran "Miliaria", milla lagu-

GURE ARBASOEK
IKUSTEN ZITUZTEN
GERRA-ITXASONTZIak

- ERROMATERRENA
- GUDARAKO
- OLAKOAK KANTAUARREN AURKAKO GUDAN
- ARRAUNLERROAK KONTUAN ARTU EZKERO
  - IR UK OAK
  - LLAKOAK
  - BOSTEKOAK

IZAN ZEITEKEZAN

